

KUSTBON

Nr 2. Årgång 9

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

April 1952

Ännu så sent som vid slutet av 1930-talet voro folkdräkterna i stort sett i allmänt bruk på Runö, Rågöarna och Ormsö. I viss mån berodde väl detta på öarnas isolering, men i stor utsträckning även på befolkningens känsla för det hävdvunna och dess kärlek till det fäderneärvda. Dessa känslor återspeglas måhända ändå tydligare i det förhållandet att man i vishusbodarnas gömmor pietetsfullt bevarat ett stort antal bruksföremål från gångna århundraden, som ej längre hade några som helst praktiska behov att fylla.

Kustbon har glädjen att i detta nummer kunna återge den kände estniska vetenskapsmannen professor Gustav Ränks intryck från Rågöarnas evakuering och hans reflektioner kring vishusbodarnas skattgömmor.

På rektor Per Söderbäcks initiativ förvandlades den gamla Ipp-gården på Lilla Rågö under 1930-talet till Estlands första hembygdsmuseum, som med tiden kom att rymma en förnämlig samling vackra exponenter för Rågöarnas ålderdomliga bondekultur. Ett fotografi av Ipp-gården efter ombyggnaden till hembygdsmuseum återfinnes i anslutning till professor Ränks artikel på sidan 5. Ovanstående illustration återger en grupp rågöbor i folkdräkt utanför hembygds museet.

Vi estlandssvenskar kunna nu endast beklaga, att Ipp-gården ej i tid blev överflyttad till Sverige och Skansen.

Bilderna ur fru Rosetta Pöhls samlingar.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner.

Redaktör och ansvarig utgivare: *Manfred Nyman.*

Red.-sekr.: *Lars Broman.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1952 med sex nummer.

Prenumerationspris 1952 4 kr.

Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.

Dödsannonser 20 kr.

Härnösand 1952 - Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

Från verksamheten

De stora ekonomiska och sociala undersökningar som S. O. V. har planlagt under många år, men ej kunnat förverkliga förr på grund av huvudsakligen ekonomiska skäl, äro nu igångsatta. Närmare 1.200 försändelser ha sänts ut till estlandssvenskar över hela landet. Vår förening har fått ta ett djupt grepp i kassan och blivit något tusental kronor fattigare, men om resultatet blir vad alla hoppas på, komma dessa uppoffringar ej att vara förspilda. Vi och våra efterkommande komma härigenom att bli ägare till ett material av oskattbart värde, som kommer att ge en intresserad samtid och eftervärld en någorlunda klar bild av vår gamla hembygds ekonomiska och dels även sociala struktur. För att denna bild skall kunna bli om möjligt fullkomlig, måste alla göra sitt bästa och bjuda till att övervinna ev. tröghets- och likgiltighetskänslor. Kom ihåg, att för varje icke återsänt frågeformulär uppstår en vit fläck på föreningens karta över Estlands svenskbygder! Det gäller här om någonsin att kunna se saken i stort och att ej falla för frestelsen att vifta bort det lilla besväret med ett — vad angår det mig? — Ty det angår både Dig själv, Dina efterkommande och hela den estlandssvenska stammen. Gå vi gemensamt in för en sak, så måste varje enskild hjälpa till att ro båten iland.

Av sammanlagt 1.159 utsända försändelser hade den 10 april återkommit 159 st. besvarade frågeformulär. Dessa siffror fördela sig på följande sätt:

	Utsända	Besvarade	Svarsproc.
Ormsö	437	53	12
Rickul	196	37	19
Nuckö	178	22	12
Reval	97	9	9
Rågöarna	67	12	18
Runö	58	10	17
Nargö	34	8	24
Korkis	32	1	0,3
Vippal	30	1	0,3
Övr. Estland ..	30	6	20

Summa 1.159

Skriv ett par rader till S. O. V., Tunnelgatan 23, Stockholm, ifall Ni ej fått formuläret.

I början av april hade Kustbon mottagit 730 prenumerationsavgifter för 1952, men vi hoppas att 1000-strecket kommer att vara överskridet, då det blir tid att låta nr 3 av tidningen söka sig ut till de estlandssvenska hemmen.

Efter överflyttningen till Sverige har S. O. V:s verksamhet huvudsakligen gått ut på att vårda och samla minnen från den gamla hembygden. Som ett led i dessa strävanden vill S. O. V. gärna åta sig att samla och åt eftervärlden bevara allt det material, som kan hjälpa våra efterkommande att skapa sig en uppfattning om det land, varifrån förfäderna för hundra eller kanske för tusen år sedan kommit och inte minst viktigt vad de tänkte, trodde och kämpade för. Om någon lyckats bevara och få med sig bilder, intressanta brev, böcker, kartor, protokoll eller annat, som kan belysa någon del av bygden eller arbetet där, så vill S. O. V. gärna åta sig att vårda och bevara dessa handlingar åt eftervärlden. Föreningen ber i detta sammanhang att till fru Alma Pöhl få rikta ett varmt tack för mottagandet av mycket värdefulla handlingar berörande Birkasvännernas verksamhet.

Som ett förhandsmeddelande kan nämnas, att vår traditionella hembygdsdag i samband med föreningens årsmöte, som ju med åren utvecklats till estlandssvenskarnas stora samlingsdag, i år kommer att försiggå på det vackra Tollare söndagen den 17 augusti. Till de närmare detaljerna får Kustbon återkomma i sitt nästa nummer. Men innan dess träffas vi under festliga former på Restaurang Bocken för att gemensamt fira vårens ankomst. Förra årets vårfest var närmast tänkt som ett experiment, som tydligen fallit väl ut, eftersom många deltagare uttryckt önskemål om att arrangemanget skulle upprepas. Och nu kommer vi igen. Då emellertid priserna under det gångna året stigit avsevärt, kommer supén att bytas ut mot en god tecomplet, men stämningen behöver säkert ej bli mindre vårglad för det. Alla som äro roade av en glad och otvungen samvaro i gamla och nya vänners lag äro hjärtligt välkomna.

Slutligen: glöm ej att vid flyttning lämna adressförändring till Kustbons expedition och även till närmaste postkontor, som gratis åtar sig att eftersända den post som adresserats till er förra bostad.

M. N.

Domprosten Nils Bolander:

Sammanhållning

På söndag Cantate beder Mästaren i sitt avskedstal till lärjungarna: "Fader, det är icke för världen jag beder, utan för dem som du har givit åt mig... Helige Fader, bevara dem i ditt namn... för att de må vara ett."

Hela Jesu liv var som en enda flammande bön för all världens människor utan åtskillnad. Fader, förlåt dem! Fader, tag hand om dem! Fader, led dem på dina vägar! Men just i dessa böneord bär han fram sina egna, de kristna be-kännarna, på bönens händer inför sin Fader.

Han ber om sammanhållning.

När han stod i begrepp att lämna lärjunga-skaran, var det just ingen imponerande kors-fararhär han lämnade efter sig. Han visste att det bara fanns en sak som kunde rädda den lilla skaran från att skingras, nämligen samman-hållning.

Sammanhållningen i Guds namn kring en Fa-der, en Frälsare, en tro.

Antingen måste de kristna hänga ihop eller också får de hänga var för sig.

Sammanhållning spelar stor roll i alla livets förhållanden.

"Enighet ger styrka."

Sammanhållningen i ett hem är livsviktig. Vilken ointaglig fästning är inte ett hem, där familjemedlemmarnas hjärtan är enigt samman-slutna!

Sammanhållningen mellan medborgarna i ett land är A och O.

Sammanhållningen i ett fotbollslag betyder nästan lika mycket som varje spelares indivi-duella skicklighet. Frostenson sjunger också i sin idrottspsalm:

"Hårt må plikten, vänskapsbandet
knyta oss till laget, landet."

Men nu gäller det de kristnas sammanhållning i andliga sammanhang.

Ett rike, som är söndrat inom sig självt, är lamslaget.

De kristna ur alla läger och samfund har så många gemensamma fiender utom sig och inom sig att föra det heliga kriget mot: hat, våld, slö-het och ligkiltighet, njutningslystnad och tank-löshet. Ligkiltigheten är inte den ofarligaste fienden. Den är som en smygande kolosförgift-ning. Man säger varken ja eller nej till Kristus. Man är varken medkämpe eller motståndare. Den stunden debatten i religiösa frågor dör här i landet, är kristendomens dödsstund.

"De må vara ett." Det betyder inte någon lik-riktning. Samklangens i den kristna enheten ska vara polyfon — inte unison.

Det är fråga om en enhet i mångfalden.

Hur ska denna sammanhållning komma till stånd? Svaret lyder: I Kristus.

Det hände sig i en officersmäss någonstans i Sverige att kallpratet plötsligt ebbade ut och samtalet gled in på det religiösa området.

Översten fällde några ironiska anmärkningar om ett frireligiöst samfund och gjorde sig löjlig över dess arbetsmetoder. För att stimulera en officer, som var känd som en entusiastisk stats-kyrkokristen, att fortsätta kritiken, vände han sig till denne och frågade: Vad säger majoren? Vad har egentligen statskyrkans kristna gemen-samt med den där sortens kristna? Översten fick ett oväntat svar. Majoren svarade stillsamt: En liten obetydlig sak, herr överste, bara vår Herre Jesus Kristus.

Vägen till kristen enhet är vägen till den levande Kristus. I det klassiska gemenskaps-kapitlet — 1 Joh. 1 — läser vi: "Vi hava vår gemenskap med Fadern och med hans Son, Jesus Kristus." Strax före heter det: "Ty livet uppen-barades, och vi hava sett det; och vi vittna därom och förkunna för eder livet, det eviga, som var hos Fadern och uppenbarades för oss."

Detta är allt kristet gemenskapslivs rot.

Kristus är det enande namnet. Där det ställs i centrum, skapas helig sammanhållning.

När Kristus får bli stor, blir vi små. Då faller alla mänskliga stängsel och gårdsgårdar — i andens enhet genom fridens band.

Fil. mag. Alvin Isberg från Klottorp, Nuckö, har vid Lunds universitet avlagt filosofie licen-tiatexamen. Lic. Isberg har behandlat Karl XI:s agrarreduktion i Livland.

Fröken Rita Rosen från Reval har vid Stock-holms högskola avlagt filosofie kandidatexamen.

Förlovade

HANS KORNBLOM

ANNA GRETA NORLIN

Ormsö

Norråker.

22 dec. 1951

GEORG KINDER

HILDA LILJEBÄCK

Stockholm den 16 febr. 1952

Vigde

RICHARD GINEMAN

INGEGERD TREIBERG

Bromma den 31 dec. 1951

ARTHUR SEEMAN

AMANDA KOINBERG

12 april 1952

Född

Vår DOTTER ANN-MARIE

Berit och Johannes Bogberg

född Lund

Allmänna BB den 15 december 1951

Professor Gustaf Ränk:

Vikingarna återvända

1.

På Nordvästestlands kuster och öar har det under många århundraden bott en svensktalande befolkning, som livnärt sig av fiske och sjöfart samt jordbruk och boskapsskötsel. Frågan om när och varifrån denna befolkning kommit, har ännu ej slutgiltigt blivit besvarad. Även språket är så pass ålderdomligt och har utvecklats efter sina egna linjer, att det ej är möjligt att noggrant fastställa dess ursprung. Sannolikheten talar för att det ej är fråga om en enhetlig svensk kolonisation, utan snarare om ett kolonisationsområde, som inom sig sammansmält familjer och större grupper under olika tidsperioder. Låt vara att man ej kan hänföra denna kolonisation till någon av de äldre germanska bosättningarna på Estlands kuster och måhända ej heller till vikingatidens svenska expansion i österled, så måste man ändå sammanlänka dess uppkomst med densamma vikingaanda, med detsamma oroliga och efter nya möjligheter sökande blod, som under århundraden kännetecknat germanernas framträngande mot Östersjöns östra kustområden och därifrån djupare in i den europeiska kontinenten. Trots detta kan man betrakta estlandssvenskarna såsom bärare av vikingaandan, fastän de kanske endast kommo till Estland i egenskap av fredliga sälfångstmän, som under sina periodiska jaktfärder i österled voro i behov av stadigvarande stödjepunkter på våra kuster.

Tankarna gled oälskligt in på dessa vägar, då jag var i tillfälle att besöka de estlandssvenska öarna, under det motorbåten med sitt sovande dunk i skymningen förde mig dit ut eller kanske åter till fastlandet. Särskilt klart formade sig dessa tankar då jag en sen, dimmig kväll i slutet av mars 1940 åkte släde över viken från Baltischport till Rågöarna för att bevittna det estlandssvenska samhällets långa och töckniga historias tragiska slutakt. Rågö örikes ödesklocka hade klämtat: ryssarna, som under den gångna hösten hade undertecknat en arrendepakt om upplåtande av strategiska baser med Estlands regering, hade anbefallt att dessa öar skulle utrymmas för att de härigenom skulle komma i tillfälle att förverkliga sina egna planer. Fastän jag var ute på det estniska undervisningsministeriets uppdrag för att under utrymningen företa etnografiska undersökningar, utföra planritningar över byggnaderna samt komplettera estniska nationalmuseets samlingar av estlandssvenskt material, kände jag mig som på väg till en begravning.

Det behöver väl knappast påpekas, att öborna under dessa ödesmättade dagar voro gripna av både upphetsning och rådvillhet. Dessa känslor ökade ytterligare genom ryssarnas taktik: inga bestämda förordningar, inga som helst skriftliga instruktioner. Det enda som befolkningen hade att rätta sig efter var en och annan muntlig in-

formation. Man försökte givetvis vältra över allt ansvar på Estlands regering, men även där saknade man en klar föreställning om ryssarnas verkliga planer. Hela utrymningen hade kommit så plötsligt, att man ej fått tid till att bereda befolkningen nya hem på fastlandet, vilket de drabbade själva fingo ombesörja i de svenska bygderna. Ytligt sett buro dessa av stormar och hav härdade människor sitt tunga öde med lugn och självbehärskning, men det var ej svårt att se, att något väsentligt hade brustit inom dem. Man kunde ofta få se kvinnor, som mitt under sina brådaste göromål plötsligt läto händerna falla, sågo framåt med en tom blick eller skyggt torkade en tår från kinden. Det rådde domedagsstämning; som under julhelgen ställde man fram vad huset förmådde, den som hade malt bryggde öl och byns manliga befolkning sökte nya krafter och friskt mod kring ölståndkorna. Trots allt kvarstod emellertid en känsla av begravning. Det var under dessa sammankomster kring ölkannorna som jag för första gången kom i kontakt med detta fantastiska spel av önskedrömmar, som något senare kom att bli så kännetecknande för hela Balticum, detta spel, som i sin själanöd girigt grep efter en undervärld, närd av rykten, politiska spekulationer och förutsägelser. Rågö örike hade säkerligen aldrig förr varit så intresserat av de världspolitiska förhållandena, som under dessa ödesmättade dagar.

2.

Som åskådare till denna sönderslagnings- och nedrivningsprocess framväxte hos mig en underligt konkret känsla av de omständigheter som sammanknyta människorna med varandra, med föremålen och den omgivande naturen och som till sist sammanknyta de enskilda individerna till samhällen, folk och nationer. Den enstaka människan, som slitits loss från sitt hem, sitt verksamhetsfält och från sina gelikar, är ingenting annat än en enkel zoologisk varelse; sitt människovärde, sin egenart och sin ställning besitter den enskilda individen endast inom sin naturliga sociala krets, sitt eget samhälle. Även Rågöarna med sin befolkning utgjorde ett sådant samhälle, där öborna kände sig som medborgare i sitt eget lilla rike, som sammanhölls av samhälleliga sedvanor och rättsbegrepp. På denna sin hemö hade man under århundraden fiskat och jagat säl; åkrarna hade genom samvetsgrann bearbetning gjorts så fruktbar som den torftiga jordmånen möjliggjorde. Öarna voro så små att varje hörn, varje större sten, vik, holme och grynnan var känd och alltsedan förfädernas tid uppkallad med kännetecknande namn. Ifråga om byggnadsskick och klädedräkt kunde man visserligen märka stark estnisk påverkan, men även under detta nyare ytskikt fortlevde de gamla traditionerna, som en gång ärvts från det gamla hemlandet. I enlighet med bondens sedvanliga inställning till allt nytt, hade man troget hållit fast vid det gamla och byggt det nya i övertygelse om att det skulle komma att fortleva från släktled till släktled och allt framgent. I detta hänseende

påminner den gamla bondekulturen om ett uråldrigt träd vars understa grenar äro mossbelupna och vissna, de mellersta grönskande och bibehållande sin form och de högsta långsamt växande.

I de gamla gårdarna på Rågöarna, där släktled oavbrutet följt varandra under många århundraden, hade ett stort antal gamla kulturföremål bevarats från olika tidsperioder. Under dessa uppbrottsdagar, då visthusdörrarna överallt stodo vidöppna, kunde ett nyfiket öga få beskåda skatter, som knappast någon utomstående förr hade fått se. Här öppnade sig dessa skikt, som bondekulturen i materiellt hänseende består av. Man kunde få se föremål, som i det praktiska livet för länge sedan spelat ut sin roll eller som med tiden fått en helt annan betydelse och tjänade nya ändamål. Vid sidan om dessa fanns det föremål, som endast kommo till användning vid högtidliga tillfällen och slutligen föremål, som ännu tjänade det vardagliga livets många behov. Samtliga dessa kategorier hade i bondens ögon ett fast värde, om ej annat, så åtminstone ett traditionellt. Ännu efter så många år kan jag erinra mig en episod, som belyser en gammal bondes pietetskänsla för sina gamla och oanvändbara ägodelar.

Jag vandrade en söndagskväll i skymningen på Storbyns gator utan att längre ha för avsikt att denna dag besvara någon. Av en händelse tittade jag in på en gårdsplan och fick då se en kvinna som enligt rågösed stod gränsle över en tacka och mjölkade i en vit stäva. Jag kunde ej motstå frestelsen att gå in på gården och pröva lyckan att få ett fotografi. På så sätt stötte jag ihop med gårdens gamle bonde, som stod i visthusdörren och intensivt tyckte fundera på något. Jag hade råkat komma in i en sannskyldig skattkammare, som var fylld av allehanda träkärl, såsom ölkannor, kappar, kaggar m. m., samt dessutom tiotals gamla skärar och liar. Bonden var bekymrad över vad han skulle ta med sig och vad han skulle lämna kvar. Han påstod, att han till en början beslutat sig för att lämna kvar alla dessa onyttiga föremål, men hade sedan blivit ansatt av samvetskval, då han ej kunde tänka sig att lämna sina föremål under främmande människors fötter. Jag försökte trösta honom med att dessa föremål ju för honom voro alldeles värdelösa, men det hjälpte ej. Det framgick nämligen snart, att varje gammal, nött skära hade sin egen historia, som var förknippad med någon för länge sedan bortgången familjemedlem, för att då ej tala om sådana föremål som ölståndkorna, festskedarna och annat dylikt.

Nästa dag såg jag i en annan visthusbod några säreget urholkade hyllor, som voro så långa att de räckte över bodens hela långsida. De påminde på ett överraskande sätt om halvorna på en flatbottnad eka. Det framgick även snart, att det verkligen var fråga om sidostyckena på en mycket gammal farkost. Familjetraditionerna hänförde t. o. m. den gamla ekan till rågöbornas ankomst till öarna, vilket givetvis endast var en saga. Enligt en annan och mer sannolik version,

skulle man förr i världen ha använt dessa farkoster till att frakta boskapen till sommarbete ute på småholmarna.

Hembygdsmuseet på Lilla Rågö.

Alldeles särskilt kunde man i rågöböndernas visthusbodar finna ett otroligt stort antal bruksföremål av trä, särskilt då skedar, kaggar i olika storlekar, kappar och ölkannor. Dessa föremål berätta oss om folkets vanor, men även om den gamla bondekulturens traditioner. Kaggarna användes till att medföra dryck på de långa sjöfärderna, medan kapparna, ölkannorna och skedarna tala sitt tydliga språk om stora gästabud, som omfattade hela släkter och byalag. En besutten familj skulle naturligtvis ej vid festliga tillfällen behöva låna mat- och dryckeskärl hos grannarna! Jag skulle kunna nämna, att jag i en enda visthusbod fann mer än ett tjog stånkor och ungefär ett halvtannat hundratal skedar. Att dessa föremål icke endast tjänade praktiska ändamål, utan dessutom fyllde sin plats som prydnadsföremål, bevisas tydligt av det genomgående utsökt vackra utförandet och den konstnärliga ornamenteringen. Föremålen voro även försedda med bomärke och tillverkningsår, varigenom de på ett fastare sätt knötos till familjens traditioner.

3.

Men den hastande tiden är fientligt inställd gentemot traditioner. Över öarna, som ännu till hälften slumrade under sitt snötäcke, hade resfebern brett ut sig. Allt som man kunde rymma, lastades på slädarna och fraktades till fastlandet, där dessa föremål snart nog ej blevo annat än skräp. Med varje försvinnande fora förlorade Rågöarna något av sin egenart. Snart avlägsnades sig de sista höllassen med korna tjudrade bakom, barnen uppkrupna på lasset och hunden springande efter. Öarna blevo med ens så tomma och döda, livet höll på att fly ur en kulturs boningar. Endast de tomma husen blevo kvar och holkarna i träden, framför vilka fåglarna intet ont anande kvittrade. Snart skulle fåglarna vara de enda riktiga rågöborna, ty de nya människor som voro på väg hit, hade intet gemensamt med Rågöarna.

Det hade under de senaste dagarna varit disigt och tö. Nu till det slutgiltiga avskedet hade väd-

SOV inbjuder lördagen den 10 maj 1952
kl. 19.30 till

VÄRFEST

Tag med vänner och bekanta samt Edert soligaste humör till en trevlig samvaro. För dansmusiken svarar Erik Erlands ensemble och för underhållningen föreningens blandade kör och andra förmågor.

Lokal: Restaur. Bocken, Kungsgat. 5, Sthlm.
Förhandsanmälan sker per telefon nr 51 66 65,
49 69 41 eller 53 16 37 senast torsdagen den 8 maj.

Pris inberäknat teocomplet kr. 5: 50.

ALLA HJÄRTLIGT VÄLKOMNA!

ret klätt bygden i den tidiga vårens festdräkt. — Det var en av dessa friska och genomskinligt klara morgnar, som man endast får uppleva på Östersjöns öar under denna årstid. Luften liksom klingade av renhet och stillhet medan de klara solstrålarna skimrade på taken, drivorna och de lätt rimfrostbitna björkarna. På detta festliga sätt firade Rågöarna sina bortdragande urinnevånare!

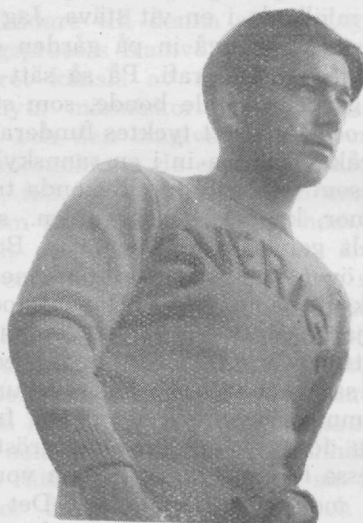
Även för mig hade det blivit tid att gå. Jag knäppte ännu en sista minnesbild av den gamla visthusboden, vars släta, grönaktiga bjälkar utandades många århundradens säregna visthusdoft. Jag vandrade slutligen ut ur byn och stannade för några ögonblick under de gamla kvarnarna på Storöns strandvall. Härifrån kunde jag tydligt se den långa raden av bortdragande foror, som långsamt ringlade söderut över den snöiga isen mot Harriens kust. Jag tillhörde visserligen ej denna folkspillra, men jag kunde ändå ej undgå att gripas av den avskedsmärta och tryckande sorg, som i denna stund tungt famnade de människor, som i en lång rad därute på isen drogo bort mot en oviss framtid. En liten värld för sig hade gått under. Med dessa mänskliga känslor av deltagande förenade sig en tryckande förnimmelse, som griper en, då man bevisar slutet av en stor tragedi eller då man står mitt inne i genombrottet av omvälvande händelser. Under det jag stod däruppe på strandvallen och såg bort mot den avlägsnande raden av slädar, kände jag plötsligt, att det här ej enbart var fråga om denna lilla folkgrupps personliga öde, utan fastmer om slutakten av en lång och grå historisk epok. Ingen vet när, hur och på vilka vägar detta folk en gång hade kommit till våra stränder, men nu var jag alltså vittne till hur den slutade. Jag hade haft tillfälle att tala med dessa människor, lyssna på deras bekymmer och ängslan för framtiden, dokumentera slutet av deras livslopp i vårt land och slutligen fått följa dem vid avskedet.

Till allt detta kom vissheten av att med de bortdragande även en del av vårt eget hemlands historia stäcktes och att detta avsked var inledningen till en ny och ännu så länge okänd epok.

Estlandssvenska idrotts- män på frammarsch

Under de gångna två åren har en hel del nytt inträffat inom den estlandssvenska idrotten. För den, som ej så ofta läser dagspressens sportsidor, vill jag här komma med en liten översikt över vad som hänt. Tyvärr har tiden varit för knapp till att forska närmare i resultatlistorna, varför alla resultat ej kunna komma med.

Som de flesta vet, har Algot Friberg från Ormsö och Bellevue blivit svensk mästare i diskus två år å rad, en prestation som aldrig tidigare någon utlandssvensk åstadkommit. Med sin stora träningsflit och idealism går han nu närmast in för att kvalificera sig för de Olympiska Spelen i sommar. Envis som han är, tror jag han lyckas. Eller hur Algot? "Ja, då jag vann mitt första SM 1950, började förstås tankarna att cirkla kring OS 1952, men för att komma dit fordras åtskilligt. Man får nog offra det mesta av fritiden, samtidigt som man får se åtskilliga kilon ramla bort i svett. Men försöka skall jag, den saken är klar. Träningen har jag påbörjat sedan en tid tillbaka och vad det lider, skall jag

Algot Friberg.

forcera den ytterligare. Räcker sedan förmågan inte till, ja, då har man i alla fall gjort vad man kunnat. Förresten har jag ju mina SM också att försvara och det vore inte så dumt med tre SM-titlar innan man definitivt kommer in i den s. k. släggåldern. Det bästa med idrotten är dock alla kamrater man fått runt om i landet, i utlandet också för den delen, samt alla resor man fått vara med om. Det är saker man aldrig glömmet och som sporrar till nya tag. Apropå Helsingfors, så kommer jag nog dit ändå, eftersom min klubb

Edvin Vesterby.

skall dit i sommar samtidigt som OS pågår", slutade Algot. Tilläggas kan, att Algot varit anlitad i landslaget tre gånger samt i somras var stockholmsmästare i kula och diskus.

En annan viking som varit starkt i ropet de senaste åren samt flitigt använts i landslags-sammanhang är Edvin Vesterby från Rickull och Djurgården. Edvin ligger f. n. i och förbereder sig för Olympiska Spelen i Helsingfors och av den goda klass han är, kommer han säkert också dit. Jag för min del tippar, att han även har goda medaljchanser. Edvins finaste merit just nu är SM-titeln i bantamvikt, fristil, som han erövrade för några veckor sedan. Med sin sega vilja och sitt ljusa kamphumör kommer hans namn att synas på idrottsidorna under många år framåt.

Gunnar Blomberg från Rickull och Bellevue är en annan mångfrestare. Kanske den största vi har just nu. 1950 var han fyra på SM i tiokamp på internationellt goda 6.406 poäng. Dessutom har han presterat goda 3.000 poäng i femkamp. På det förstnämnda resultatet skulle han ledigt ha blivit estnisk mästare under de sista åren han bodde kvar i Estland. Tyvärr var ej tiderna sådana, att det var honom förunnat. I år har han i alla fall blivit Stockholms DM-mästare i nämnda gren, trots att han ej kunnat träna tillfredsställande på grund av en svårartad knäskada. Nu hör det till saken, att tiokamp trots dessa framgångar ej är Gunnars bästa gren. Enligt de stockholmska experterna kunde han bli en mycket god längdhoppare, om han tränade upp sin snabbhet någorlunda. Enligt vad jag hört, lär han själv vara inne på samma linje. Låter han längdhoppet i fortsättningen bli melodin, ja då står kanske även en landslagsplats snart på lut. Heja Gunnar!

Löpare av god klass har saknats sedan Amans dagar, därför är det dubbelt så roligt när ett par ungdomar nu börjar visa en viss klass. Johan Bäckman från Ormsö och Gotland har varit nere och nosat på fyraminutersstreckets på 1.500 meter, men det ser tyvärr ut, som om han ej vore så intresserad av banlöping. Han har gått och blivit biten av orientering och kommer alldeles säkert också att hålla på med denna sport till

döddagar. Den andra grabben däremot är mer intresserad av att bli en god banlöpare. Det är Gunnar Timm från Ormsö och Hammarby. Han är redan nu en mycket god 800 meters- och terränglöpare. Trots sin ungdom vann han i somras junior-DM i Stockholm på 800 meter och var dessutom finalist i junior-SM. Han har i sommar varit nere vid tvåminutersstreckets några gånger och kommer säkert under 1952 att underskrida det. En hård grabb, som man kan hoppas en hel del utav.

Gunnar Blomberg.

Det är kanske inte många som vet, att bland estlandssvenskarna även finns en världsmästare. Det gör det och hans namn är R. Öman från Runö. 1951 slog han nämligen världsrekordet för dövstumma i spjut och noterade 62 meter. Det är ett mycket gott resultat, om man betänker, att grabben är handicapad jämförd med andra grabbar beträffande instruktioner vid träningen. Men med sin framåtanda klarar han sig säkert lika bra som andra. Även han har placerat sig vid Stockholms DM och är också självfallet svensk dövstumsmästare i nämnda gren.

Från Nuckö har vi fått en fin släggkastare. Han heter Bertil Nyman och var i somras Stockholms juniormästare i slägga. Vidare har han deltagit i juniorlandskampen mot Norge och Finland, där han erövrade en hedrande andraplacing. Bästa resultatet hitintills är dryga 50 m. visserligen uppnått med juniorslägga, men eftersom grabben bara är tjugo år, är han ett mycket stort löfte. Att han ligger inne med goda kroppskrafter, kan Vesterby gå i god för, ty han är dessutom en bra brottare i Djurgården.

En annan ung man, säkerligen det största löfte estlandssvenskarna har, är Arne Gjärdman i Bellevue. Han är endast 16 år, men har en fin meritlista att falla tillbaka på. I stadsmatchen Stockholm—Göteborg för ungdomar representerade han Stockholm i samtliga kast, vilka han också vann. Vidare har han vunnit Skolungdomens tävlingar i diskus på 42.07 (junior). Mycket bra resultat för en 16-åring. I vinter har han dessutom kammat hem en tredjeplacering i mellantungvikt i tyngdlyftning. Nu får vi emellertid hoppas, att Arne struntar i skivstången några år tills han vuxit ut ordentligt. Sedan skadar det

Ett påskminne från Rågöarna

Det var påskafton. Solen sken från en molnfri himmel, snön hade nästan smält bort och vattenbäckarna glittrade i solen. Endast här och där låg något snö kvar, som var de sista resterna av vinterns djupa drivor. Alldeles intill hade ljusgröna grässtrån krupit fram ur den fuktiga myllan. Min syster och jag hade varit ute i skogen och huggit grankvistar som vi bar hem och högg i småbitar, för att på påskmorgonen strö ut på golvet i storstugan, som sed var på den tiden. Vi hade även varit på ängen och brutit videkvistar, som vi kallade palmer. De små knopparna sågo ut som mjuka, vita nykläckta kycklingar. Med dessa kvistar prydde man matbordet under påskhelgen. Påskäggen hade vi kokat brokiga utan att behöva måla dem. Vi hade nämligen under vintern samlat lökskal, som vi nu hade virat runt äggen med hjälp av tygremсор och sedan kokat äggen ganska hårt. De lyste nu alla möjliga färger och vi voro så glada över vad vi åstadkommit.

Så blev det vår tur att gå till bastun. Karlarna hade redan badat och det blev nu kvinnornas tur. Eftersom mor ännu hade en hel del sysslor att uträtta, voro min syster och jag tvungna att ge oss iväg ensamma. Jag ville gärna att mor skulle följa med, för jag var så rädd för gåsen. Barnen blevo nämligen ofta hotade med att gåsen skulle komma, om man inte var villig att lära sig läsa eller annars var bråkig och ostyrig. Barnen narrades med att gåsen i smyg lyssnade utanför dörrar och fönster under vinterkvällarna, då familjen satt kring kvällslampan och arbetade med att karda och spinna ull. På påsk- och jul-

nog inte att skoja med tyngdlyftning, speciellt om han vill uppnå 50 meter i diskus.

Till sist måste jag berömma de rejäla idrottsgrabbarna Frejman från Uppsala. Vid varje nybörjarmästerskap eller juniormästerskap är alltid någon av dessa kampglada bröder med och boxas. Och alltid med framgång. Den i brödraskaran som kommit längst, är onekligen Samuel, som nyinflyttad till Stockholm lade beslag på distriktsmästerskapet i tungvikt. Han tävlar här för Solna BK. Det hör emellertid till saken, att den gode Samuel gärna vill slarva med garden, vilket kan straffa sig i längden. Hoppas, att han själv också tänkt på det ibland, när han fått sig en snyting. Med det krut han besitter i sina nävar och lite bättre gardering, bör ett SM ej vara så avlägset.

För någon månad sedan lyckades Samuel Frejman fästa hela det idrottsintresserade Sveriges blickar på sin person, då han i Kungl. Tennishallen i Stockholm representerade Sverige i tungvikt mot Ungerns landslag i boxning. Men Samuel inte endast representerade, utan vann, vilket ingen vågat hoppas på. Detta i all synnerhet som Ungerns landslag f. n. räknas till ett av Europas allra bästa och de svenske endast vunno 3 av 10 matcher. Samuel var dessutom svensk fanbärare. Grattis.

Bertil

afton då man var i bastun, kunde det ofta komma in någon gås och förhöra barnen i läsning och ve den, som inte då kunde rabbla upp någon liten vers utantill. Nu undrar säkert läsaren vad som menas med "gås". Ja, det var en varelse, som var stor som en människa, insvept i en luden fårskinnspäls, fötterna syntes knappast, ansiktet var dolt under någon slags mössa och händerna voro insvepta i ett par stora vantar. Den var dessutom grov och skrovlig i rösten då den med sitt "läs, läs", befallde barnen att visa sina kunskaper. Ja, gåsen var sannerligen en hemsk varelse att se på. Barnen visste egentligen inte riktigt vad det var för något, om det var fråga om djur eller människa.

Vi begåvo oss alltså iväg till bastun. Min syster var tolv och jag fem år. Vi hade knappast hunnit klä av oss förrän en stor luden varelse vältrade sig in över tröskeln. Den kacklade och muttrade något som jag ej förstod, men min syster sprang kvickt efter ölkannan, som stod på ett hörn av spiseln och gav gåsen att dricka. Den tog emot kannan, drack glupskt och gick ut igen. Det fanns alltid på jul- och påskafton varmt öl i bastun. Min syster ville helt säkert visa sig snäll då hon bjöd gåsen på öl och då var också gåsen hygglig och gick ut utan att befalla någon av oss att läsa. Nu fingo vi bråttom med att tvätta oss. Vi hade emellertid inte hunnit långt, innan det hördes ett väldigt prasslande och kacklande ute i förstugan (svalen) och in kom en hemsk varelse. Den var inte särskilt stor och var svart på ena och vit på den andra sidan. Nu ställde den sig framför mig, hotade med en käpp och sade sitt "läs, läs" med grov och skrovlig stämma. Jag kände kalla kårar utefter ryggen och tänkte läsa Fader vår, men hur jag än försökte, kunde jag inte komma ihåg annat än "Fader vår, stadigt går". Detta hade jag en gång hört av en dräng, men "Fader vår som är i himlen", kunde jag inte komma på. Jag kunde slutligen inte få ett enda ord mer över mina läppar och satt där som en skrämmd fågelunge. Och den hemska varelsen bara hotade med kappen. Min syster tittade från den ena till den andra och sade ingenting. Men plötsligt sprang hon upp från bänken som vi sutto på, fattade med båda händerna tag om gåsens käpp och bröt den mitt itu. Nu följde ett vilt tumult. Jag satt som förstenad av fasa medan striden pågick. Jag hade aldrig förr hört att någon vågat sig på en gås. Men, o, nu slängde min syster ut gåsen genom dörren så att den tumlade baklänges mot svalens bortre vägg och stängde kvickt dörren efter sig. Allt hade gått så fort och ingen hade sagt ett ord. Först nu då faran var över, kände jag igen att det gick att röra på lemmarna. Vi samlade kvickt ihop våra kläder och sprungo barfota och halvklädda hem det fortaste vi någonsin kunde. Vi badade nämligen i en av grannarnas bastu, så vi hade några hundra meters väg hem.

Jag talade sedan om för alla, som ville höra på, om min systers hjältemodiga handling. Dessutom behövede jag ej längre vara så rädd för

Sammanlagt hade Sverige vid årsskiftet 1951/52 244.900 utläningar, därav 25.030 balter. Av balterna utgöres 85 % av ester och resten av letter och litauer. Dessutom har sedan 1940 till Sverige ankommit 7.900 estlandssvenskar. Den estniska folkgruppen har varit föremål för en riksomfattande sociologisk trivselundersökning. Som jämförelse-material har även en estlandssvensk kontrollgrupp använts. Undersökningen har varit av båda social-statistisk och social-psykologisk art.

Hjalmar Pöbl:

Flyktingarna — deras anpassning och trivsel

Det föreligger en klar distinktion mellan emigranter och flyktingar. Estlandssvenskarna äro på väg att bli emigranter, ty de har — fast i en politisk tvångssituation — under åren 1940—1944 med vissa gradskillnader återbördats till det land varifrån deras förfäder en gång utvandrat. An-norlunda förhåller det sig med baltflyktingarna. De äro "displaced persons" och tillhör den stora flyktingarmén ute i världen.

Den svenska asylrätten har gamla anor. Namn som Bakunin — den polske upprorsledaren mot tsarismen 1863 — likaså Stalin, som 1906 be-
vistade en kommunistisk kongress i Stockholm, Lenin, Kuusinen, Ludendorff och andra tala ett tydligt språk. De första estlandssvenska politiska flyktingarna i modern tid anlände till Sverige redan 1861 för att hos Karl XV klaga över de tsaristiska gendarmernas och godsherrarnas våldsmetoder. Det var fem ormsöbröder — Lars Lindström, Hans Solros, Johan Renberg, Anders Winqvist och Adam Jerikas som i en öppen båt anlände till Stockholms skärgård. Dessa vågade icke återvända till sin hemö utan bosatte sig i Norrtäljetrakten. Men redan på 1850-talet flydde man till Sverige för att slippa tjänstgöringen i den tsaristiska armén.

Fr. o. m. sekelskiftet anlände med jämna mellanrum över Östersjön flyktingskontingenter. Denna flykt kulminerade hösten 1944, då Sverige mottog omkring 30.000 baltiska flyktingar jämte den estlandssvenska folkgruppen.

Socialt tillhörde över 90 % av estlandssvenskarna gruppen fiskare och småbrukare. Även flertalet av de övriga baltiska flyktingarna tillhörde de lägre samhällsklasserna. Rent åldersmässigt tillhörde flyktingskontingenten de mest produktiva åldrarna. Så utgjordes t. ex. åldersgruppen 15—65 år av 70,5 % och över 65 år av mindre än 8 %. Detta underlättade betydligt ut-placerandet i det svenska näringslivet.

Då flyktingarna dessutom anlände i en tid av ekonomisk högkonjunktur kunde det vida övervägande flertalet omedelbart placeras in i den svenska arbetsprocessen. Lättast var det med yrkesgrupperna kroppsarbetare, hantverkare, fiskare, bönder och hembiträden. Dessa erhö-
ll

arbete i den fria marknaden. Likaså lyckades man skaffa arbete åt läkare, tandläkare, sjuk-sköterskor och vetenskapsmän, framför allt som arkivarbetare och vetenskapliga assistenter vid olika institutioner. Svårare har det varit att placera t. ex. kategorin affärsmän, högre tjänstemän, jurister, lärare och även prästmän. Många av dessa har i början fått taga anställning som kroppsarbetare. Det var framför allt textil- och metallindustrierna som genom balterna erhö-
ll ett kraftigt tillskott.

Rent politiskt skulle de baltiska flyktingarna — ifall de ägt rösträtt i Sverige — avgiva sina röster för de demokratiska partierna. Detta be-
styrker till yttermera visso statsminister Per Albin Hanssons anförande i riksdagens andra kammare den 13 december 1944: "Om man bland 24.000 balter inte finner mer än 100 som inte äro önskvärda, så är det ett gott betyg för klientelet i dess helhet". Polisstatistiken under de senaste sju åren uppvisar ungefär samma siffror.

Huru förhåller det sig med anpassningen och trivseln i det svenska samhället för nämnda flyktinggrupp?

Trivseln är ett problem byggt på ömsesidighet. De svenska arbetskamraterna förstå i dagens läge bättre sina baltiska medarbetare än de gjorde det hösten 1944. Nu vet man betydligt bättre — och detta på grund av de världspoli-tiska händelserna — varför dessa balter lämnade sitt hemland. Men trivseln är också ett subjektivt problem. En icke oväsentlig roll spelar den kulturella och sociala förankringen hos vederbörande. Det är ju självklart att flyktingtillva-
ron förorsakat en markant förskjutning i de sociala rollerna. En deklassering av flyktingar-nas sociala status har ägt rum. Man försöker ofta med "förtvivilad flit" återvinna den förlorade positionen.

Man lägger också märke till en viss irrealitet av flyktingarnas sociala medvetande som håller sig fast vid gamla förebilder från hemlandet.

Målen bestämmas ofta icke ur den nuvarande situationen utan man återvänder i tankarna till sin gamla status och den roll man spelat i det gamla samhället varifrån man var tvungen att fly. Det har säkert sin grund i ett visst behov av självaktning. Därför saknar man ofta för-mågan att bemästra den aktuella verkligheten — man accepterar icke den ändrade strukturen, utan strävar efter ett mål som tillhör det för-flutna och är på så sätt oralistisk i sin kritik av de nuvarande förhållandena. Man kämpar ofta liksom på en "spökfront" och strävar att nå dessa spökideal. Genom att fixera ett klass- och

gåsen, för jag hade ju sett att min syster var starkare, varför jag även framdeles vid behov kunde få räkna med hjälp.

Ären ha gått och tiderna förändrats och snart är det ingen som längre minns vilka uppfost-ringsmetoder man använde sig av förr i tiden.

Elfrida Rosman

ståndsmedvetande som saknar både ekonomisk och social grundval kommer man fram till ett pseudoklassmedvetande som saknar all bärande grund. Att denna illusionistiska kamp skulle medföra en radikaliserings i politiskt avseende av flyktingsgruppen har man icke kunnat lägga märke till. Tvärtom. Då varje flyktings sociala status har sjunkit genom den nya tvångssituationen — härvidlag gäller det framför allt esterna och icke estlandssvenskarna — så kämpar man för att återfå den gamla sociala rangordningen från hemlandet.

Giftermålen bland esterna ingås i nära 90 % inom den egna gruppen. Hos estlandssvenskarna äro redan c:a 3/4 av äktenskapen blandade, d. v. s. mellan estlandssvenskar och rikssvenskar.

Särskilt hos esterna kan man lägga märke till en förskjutning av den familjära auktoriteten till förmån för kvinnan. Detta har sin dubbla förklaring: å ena sidan var kvinnan under kriget, då mannen var inkallad, den som fick svara för familjens ekonomi, men å andra sidan har ju mannen också förlorat mycket av sin auktoritet genom att gå miste om sin sociala status. Denna auktoritetsförskjutning inom familjen kan ju medföra vissa skenbara vinster för kvinnan, men de facto måste hon ju föra en balansgång mellan kontinuiteten i den allmänna sociala samhällsstrukturen av vilken hon är omgiven och strävan att hålla sin "erövrade" plats — eller rättare sagt: den av flyktingsödet pålagda uppgiften — inom familjen. När det gäller flyktingsfamiljen så kan man hos esterna lägga märke till en tendens "from institution to companionship". För estlandssvenskarnas vidkommande kan man icke på samma markanta sätt skönja denna linje. Man kan likväl med en viss reservation draga den slutsatsen, att det icke råder någon direkt art, utan enbart gradskillnad mellan ester och estlandssvenskar.

En stor roll för trivseln har också inhämtandet av svensk språkkunskap spelat. Likaså möjligheten att under de gångna sju åren genomgå en omlärningsprocess som gjort dem delvis yrkesverksamma inom samma sociala grupp som i deras hemland. Men trivselproblemet kan ju också följa av en vane-situation åtföljd av resignation och tröghetsattityd.

Då trivseln även sammanhänger med den personliga säkerheten spelar balternas medborgarskapsfråga en icke obetydlig roll. Detta märker man tydligt vid den negativa korrelationen, d. v. s. förhållandet mellan trivseln och emigrationen. Hos estlandssvenskarna av vilka redan över 90 % erhållit svenskt medborgarskap, är säkerhetskänslan betydligt större och planer på en emigration närapå obefintliga. Av de nära 4.000 balter som under de två senaste åren emigrerat västerut finns det knappast ett tiotal estlandssvenskar.

Sammanfattningsvis kan konstateras, att flertalet av flyktingarna ha gått in för en medveten anpassning. Detta förhållande kommer också att underlätta en mera effektiv lösning av trivselproblemet.

Johannes Samberg †

En man ur tiden. En man över gränsen. Han var en av de många. Men låt mig ändå få yttra några ord om honom nu, när han gått in i de tystas land.

Johannes Samberg föddes i Korkis den 25 januari 1888 och dog i Smålandsstenar den 25 oktober 1951. Han hyste ett starkt intresse för vidareutbildning på mejerihanteringsens område och för utbildning över huvud. I sin ungdom ämnade han utvandra till Tiflis i Kaukasien, men avstod härifrån på föräldrarnas inrådan. Han kom härefter i förbindelse med lärarna Rudolf Timmerman och Joel Nyman. Genom den senares förmedling reste han hösten 1912 tillsammans med sin hustru till Sverige där han genomgick en kurs på Storviks folkhögskola. Härefter bosatte han sig i Värmland, där hans äktenskap välsignades med sex barn. Han lyckades småningom skaffa sig en gård, där han bl. a. bedrev tillverkning och försäljning av trädgårdsmöbler i stor skala. Under de senaste åren var Joh. Samberg bosatt i Smålandsstenar. Där började han intressera sig för oljemålning, främst landskapsmålning. I tidningen Halland skriver redaktör Walfr. Widén år 1950 bl. a.:

Det kan betraktas såsom både en aning för-mätet och en portion överdrift då vi säger att Smålandsstenar fått en konstnär av rang. Saken ligger så till att fabrikören Johannes Samberg därstädes jämsides med sin gärning sedan cirka 10 år tillbaka på lediga stunder ägnat sig åt att i färger fästa sina iakttagelser på duk. Hans klädsamma blyghet har förbjudit honom att träda fram som konstnär. Detta har möjligen varit den bärande faktorn till att han nu förmått framställa någonting av gott konstnärligt värde just bakom de kulisser han hittills gömt sig. Bakom dessa kulisser har han under cirka 10 år i viss mån "famlat" sig fram, varvid han delvis strävat efter det rika färgspelet. Han har nu "funnit sig själv" och är därmed i färd att ge sig själv, omvärlden och eftervärlden någonting som tusentals konstnärer t. o. m. med god utbildning gått bet på.

Johannes Samberg! Det blev icke alltid så som Du hade tänkt. Din levnadsdag blev ej så lång. Nu ha Dina verktyg fallit. Som ung tog Du som motto för Ditt liv: Ps. 37: 37. Du levde ett rikt inre liv och Du ägde en sinnets fasthet och samling. Därför blev Ditt handslag så gott och Din vänkrets talrik. Din stora blomsterodling vid Din fabrik, Dina böcker och tavlor skola glädja många. Innerst inne var Du en son av Din hembygd. Tack för att Du målade hemgården och hembygdens vikar och vatten. Så har Du dock levat till välsignelse.

Vila tryggt i Sveriges jord!

Alex. S—g

Axel Nyman 60 år

När Axel Erik Nyman den 29 april 1952 fyller 60 år, må vi dröja inför minnen från hembygden och inför Axel Nymans gärning.

Axel Nyman är född på Odensholm, där hans far Johan Nymann då var klockare och lärare. Hans mor hette Tio, född Engbusk. Han hör således till den kända Nymanska klockarfamiljen. Sin exercis- och militärtjänst fullgjorde Axel Nyman i det kejsrerliga livgardet som underofficer på kejsrerliga lustjakten "Poljarnaja Svjazda" ("Polstjärnan"). Det har också över hela Axel Nymans väsen legat något av styrka och mod samt något av frimodighet och världsvana.

När klockaren Johan Nymann i oktober 1933 slutade sina dagar, efterträdde Axel Nyman sin far som klockare och organist inom Nuckö församling, där han även tillsammans med sin familj skötte sin gård. I sin blandspråkiga församling kände han som ingen annan till gemensamma melodier till svenska och estniska psalmer. Axel Nyman var medlem av Nuckö kyrkoråd och medlem av kommunalfullmäktige på Nuckö samt en tid dess vice ordförande.

Det gamla klockarhemmet på Nuckö lämnade han när han tillsammans med sin familj år 1944 tog sig över till Sverige.

Vi bringa svensketskampen Axel Nyman på hans högtidsdag vår hjärtliga hyllning.

Alex. S—g

Den 25 april 1952 fyller barnmorskan Maria Alros 60 år. Hon är född i byn Hullo, Anders gård på Ormsö. Efter folkskolan fortsatte M. A. på Birkas folkhögskola, som just hade grundats. Hon kom år 1921 till Finland, och fick sin barnmorskeutbildning på Diakonissanstalten och Barnbördssjukhuset i Helsingfors.

1924 återvände hon hem till Ormsö. Hon arbetade först privat och deltog i av staten anordnade kurser. Statligt anställd blev hon när sjukstugan kom till på Håkabacken, där hon arbetade ända tills överflyttningen till Sverige ägde rum. Nu är hon anställd på Lasarettet i Visby.

Då nu Maria Alros fyller sina 60, ser vi med tacksamhet tillbaka på hennes ansvarsfyllda arbete och beundra hennes uppoffring och plikt-känsla gentemot ormsömammorna.

Vår kära mor och farmor

Agneta Fällin

Född den 24 maj 1870

Död den 12 mars 1952

Sörjd och saknad av

**Barn, Barnbarn, Syskon
samt släkt och vänner**

Kära mamma somnat,
hon har gått till ro,
från världens smärtor domnat,
i Guds himmels ro.

Min älskade make,
vår käre far, morfar och farfar

Hans Nyholm

född den 13 sept. 1868 på Ormsö

död den 29 febr. 1952 på Ramsö

Djupt sörjd och saknad av

MAKA

**Barn, barnbarn, barnbarnsbarn,
släkt och vänner**

Givmild och trofast var Du i livet,
Tungt är i dag att stå vid Din bår.
Allt som var vackrast och bäst har Du givit
Make och barn under flyktade år.

Min innerligt käre broder

Johannes Samberg

född den 25 jan. 1888 i Korkis, Estland

död den 25 okt. 1951 i Smålandsstenar

Djupt sörjd och saknad samt i kärt och tacksamt
minne bevarad av oss.

MAKA

**Barn, barnbarn, bror med familj
samt släkt och många vänner**

Omhägnad med nattliga friden
den trötte, o grav, i din gömma.
När natten en gång är förliden
skall Herren sin avbild ej glömma.

Vår kära mor,
farmor och mormor

Eva Vesterberg

född Åkerblad

den 8/11 1865 i Rickul

avled den 7/1 1952 i Västerås.

Djupt sörjd och saknad av

Barn, Barnbarn och Barnbarnsbarn

Solen har dalat och dagen är slut
stilla är klappande hjärtat.
Skönt är att vila från lidandet ut
och från allt som har smärtat.

Födelsedagar under tiden 1 maj-31 juli

90 år

Lindström, Johan, den 18 juni 1862, Ormsö

85 år

Westerblom, Kristian, den 26 juni 1867, Reval
Stor, Gertrud, f. Lindström, den 2 juli 1867, Ormsö

80 år

Nyholm, Katarina, f. Hamberg, den 3 juni 1872, Ormsö
Nyman, Anna, f. Rant, den 20 juli 1872, Nuckö

75 år

Nee, Johannes, den 22 maj 1877, Ormsö
Westerblom, Gustav, den 31 maj 1877, Nuckö
Peterberg, Katarina, f. Vinkvist, den 15 juni 1877, Ormsö
Åkerman, Maria, f. Blomman, den 16 juni 1877, Ormsö
Jonell, Johan, den 4 juli 1877, Ormsö
Amberman, Kristian, den 9 juli 1877, Nuckö
Lindström, Maria, f. Lindkvist, den 10 juli 1877, Ormsö
Tegelberg, Matts, den 10 juli 1877, Rickul
Bedman, Lisa, f. Brun, den 13 juli 1877, Nuckö
Nyman, Mina, f. Rant, den 15 juli 1877, Nuckö
Bäckman, Hans, den 18 juli 1877, Ormsö
Ponder, Maria, f. Matsman, den 22 juli 1877, Rågö
Westerberg, Anders, den 28 juli 1877, Ormsö

70 år

Stahl, Maria, den 21 maj 1882, Rickul
Alberg, Katarina, f. Lindström, den 3 juni 1882, Ormsö
Hollman, Kristine, f. Vesterbom, den 4 juni 1882, Runö
Klingberg, Tio, f. Sandsten, den 5 juni 1882, Rickul
Vaksam, Tomas, den 14 juni 1882, Ormsö
Söderman, Pauline, f. Laheman, den 19 juni 1882, Vippal
Nyberg, Katarina, f. Lindkvist, den 24 juni 1882, Ormsö
Nyman, Joel, den 29 juni 1882, Nuckö
Rönnkvist, Agneta, f. Andersin, den 20 juni 1882, Ormsö
Koinberg, Lena, f. Åkerblad, den 21 juli 1882, Rickul
Fagerström, Juli, f. Valp, den 26 juli 1882, Vippal

60 år

Hahlberg, Maria, f. Nanu, den 3 maj 1892, Nuckö
Grundsten, Maria, f. Solin, den 6 maj 1892, Ormsö
Hägglom, Johan, den 25 maj 1892, Ormsö
Westerblom, Julia, den 27 maj 1892, Odinsholm
Benström, Tomas, den 24 juni 1892, Vippal
Klingberg, Carl, den 2 juli 1892, Rickul
Lindgren, Alexander, den 8 juli 1892, Rågö
Luther, Lovise, f. Leppmets, den 12 juli 1892, Neve
Juuse, Arnold, den 17 juli 1892, Reval
Hamberg, Pauline, den 25 juli 1892, Rickul
Kadanik, Amanda, f. Dreiman, den 25 juli 1892, Hapsal

50 år

Engman, Mathias, den 1 maj 1902, Reval
Kubar, Lovisa, f. Fagerström, den 4 maj 1902, Vippal
Lindman, Magdalena, f. Grönlund, den 5 maj 1902, Rågö
Kühn, Gunnar, den 7 maj 1902, Reval
Luther, Lonny, den 16 maj 1902, Nargö
Stahl, Julia, den 14 juni 1902, Rickul
Puskov, Johannes, den 18 maj 1902, Nuckö
Kaasik, Johanna, f. Timmerman, den 19 maj 1902, Reval
Dreiman, Hilda, den 24 maj 1902, Nuckö
Granberg, Alfred, den 30 maj 1902, Rickul
Rosen, Gerda Imgard, f. Lemberg, den 31 maj 1902, Reval
Suigusaar-Alexandesen, Anna, den 18 juni 1902, Reval
Westerbusch, Oskar, den 29 juni 1902, Hapsal
Hannus, Lovisa, f. Aman, den 1 juli 1902, Nuckö

Bergström, Karl, den 5 juli 1902, Ormsö
Tambeck, Viktor, den 7 juli 1902, Reval
Storm, Katarina, f. Nyholm, den 9 juli 1902, Ormsö
Österdal, August, den 18 juli 1902, Rågö
Bäckman, Maria, f. Benholm, den 20 juli 1902, Ormsö
Ahlblom, Johan, den 28 juli 1902, Ormsö
Pettersson, Agneta, f. Bäckman, den 29 juli 1902, Ormsö
Magnusson, Johannes, den 30 juli 1902, Rickul
Alström, Anders, den 5 juli 1902, Ormsö

FÖDDA:

Louise Maria, född den 15 dec. 1951 i Stockholm, dotter till Sigrid Gylfe, född Broman, och Thor Gylfe.

Fru *Hilda Maria Alström*, f. Sandell, född den 3 maj 1926 på Ormsö, avled den 18 mars 1952 i Stockholm.

Fru *Agneta Eklöf*, f. Alström, född den 2 dec. 1874 på Ormsö, avled den 21 maj 1951 på Eds ålderdomshem.

Lars Fagerros, född den 26 augusti 1873 på Ormsö, avled i februari 1952 på Visnums ålderdomshem, Björneborg.

Hans Nyholm, född den 13 sept. 1868 på Ormsö, avled den 29 februari 1952 på Kustbohemmet, Ramsö, Vaxholm.

Johannes Ribon, född den 17 juli 1888 på Nuckö, avled den 10 mars 1952 i Stockholm.

Fröken *Eva Sandsten*, född den 3 dec. 1855 i Rikull, avled den 20 febr. 1952 på Väne-Åsaka ålderdomshem.

Arvid Seman, född den 27 april 1910 på Nuckö, avled den 15 okt. 1951 i Stockholm.

Johannes Strandsten, född den 17 maj 1902 i Rikull, avled den 15 juli 1951 i Stockholm.

Änkefru *Katarina Strandsten*, f. Kyrkslätt, född den 22 aug. 1899 på Ormsö, avled den 9 mars 1952 i Stockholm.

Änkefru *Agneta Fällin*, f. Bäckman, född den 24 maj 1870 på Ormsö, avled den 12 mars 1952 på Lidingö.

VIGSEL:

I Stockholm den 1 dec. 1951 mellan *Åke Lindkvist* och *Agneta-Hilda Lindblom*.

I Stockholm den 29 dec. 1951 mellan *Gunnar Gustavsson* och *Gunhild Gottkamp*

I Tureberg den 4 augusti 1951 mellan *Johannes Hannus* och *Lovisa Aman*.

I Sundbyberg den 28 juli 1951 mellan sjökapt. *Artur Peedu* och *Berta Freiman*.

FÖDDA:

Ingegerd Eva, född den 15 juli 1951 i Tureberg, dotter till Ingrid Bombas född Ericsson och Alfred Bombas.

Leif Arne, född den 8 oktober 1951 i Göteborg, son till Ulla-Britt Tegelberg född Bergereus och Sigmar Henry Tegelberg.

Hans Kenneth, född den 2 november 1951 i Stockholm, son till Elvine Mattsson född Ellerbusk och Roland Mattsson.